

Dijagnostičko-interventni program prevencije poremećaja u ponašanju djece i adolescenata na području FBiH

Voditeljica projekta:

Prof.dr.Lejla Kuralić-Ćišić, vanredna profesorica

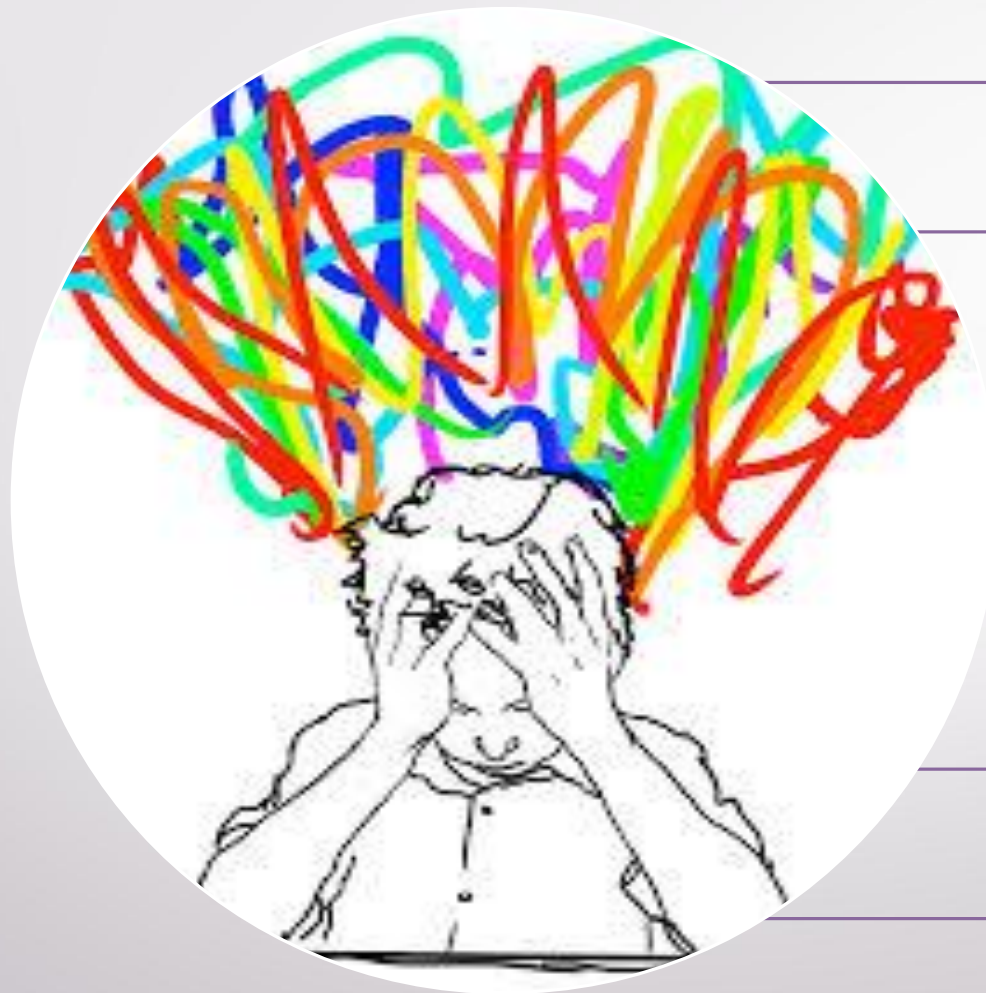
Projekat finansira:

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, BiH

Tuzla, 18.11.2022.

Problemi mladih

 problemimi koncentracije, anksioznost, depresija

 Poremećaji ishrane

 Panični napadi

 Ovisnosti, alkoholizam, opojna sredstva, Internet ovisnosti, kockanje

 Nasilje u partnerskim vezama

 Nihilizam

Poremećaji u ponašanju

Prevalenca

-13%-23% djece i mladih koja ispoljavaju emocionalne i poremećaje u ponašanju.

Oblici poremećaja u ponašanju ?

Predmet istraživanja

- Ispitati prisutnost poremećaja u ponašanju, pojavne oblike, učestalost, obim poremećaja u ponašanju, porodičnu funkcionalnost i strukturu, te informisanost i znanje koje učenici imaju o ovom problemu, a nakon toga provesti preventivne radionoce i edukacije.

Cilj istraživanja: Glavni cilj istraživanja je utvrđivanje specifičnih oblika poremećaja u ponašanju i emocionalnih problema kod djece i mladih. Na osnovu ovako formulisanog glavnog cilja istraživanja, izvedeni su sljedeći podciljevi:

- Istražiti problem i pojavne oblike poremećaja u ponašanju među mladima u osnovnim i srednjim školama FBiH.
- Utvrđivanje prevalence emocionalnih problema i poremećaja u ponašanju kod mladih u FBiH.
- Utvrđivanje razlika u pojavnim oblicima poremećaja u ponašanju među djecom i mladima
- Utvrditi porodičnu funkcionalnost i strukturu učenika koji imaju poremećaje u ponašanju i odrediti etiologiju koja stoji iza poremećaja u ponašanju
- Utvrditi način reakcije drugih učenika i stručnog kadra na poremećaje u ponašanju koje dijete ispoljava
- Utvrditi i definisati intervencije za zaštitu djece djece i mladih s poremećajima u ponašanju
- Utvrditi evidentnu potrebu za integrisanje preventivnih intervencija u okviru redovnih školskih kurikuluma, te u skladu s tim definisati preporuke u cilju prevencije, tretmana i posttretmana poremećaja u ponašanju
- Primjeniti odgovarajuće preventivne i tretmanske aktivnosti, ali i pružiti sve informacije i hodogram o postupanju u slučaju problema u ponašanju

Hipoteza H₁ - Pretpostavlja se da su poremećaji u ponašanju i emocionalni problemi među djecom i mladima u osnovnim i srednjim školama prisutni i da zahtijevaju primjenu odgovarajućih preventivnih programa i programa tretmana.

- Podhipoteze istraživanja su:
- Pretpostavlja se da su učenici informisani o oblicima poremećaja u ponašanju i njihovoj manifestaciji u školi
- Pretpostavlja se da su poremećaji u ponašanju i emocionalni problemi prisutni u oko 20% slučajeva školske populacije i zahtijevaju direktan interventni rad s djecom
- Pretpostavlja se adolescenti muškog spola imaju veću učestalost ispoljavanja agresivnih ponašanja u odnosu na djevojčice koje su sklonije anksioznim i depresivnim problemima u ponašanju
- Pretpostavlja se da u školama na području FBiH ne postoje jasni podaci o porodičnim problemima učenika, porodičnoj funkcionalnosti i porodičnoj strukturi
- Pretpostavlja se da učenici nemaju adekvatne preventivne i tretmanske intervencije.
- Pretpostavlja se da će edukacije, radionice pružene informacije u okviru ovog projekta pomoći djeci, roditeljima i stručnom osoblju da na vrijeme prepoznaju problem i pomognu djeci i mladima s poremećajima u ponašanju
- Pretpostavlja se da postoji potreba za integrisanje preventivnih intervencija u okviru redovnih školskih kurikuluma
- Pretpostavlja se da će se poremećaji u ponašanju i emocionalni problemi reducirati nakon provedenih radionica i edukacija stručnog osoblja i roditelja

	Tokom prva 2 mjeseca vršit će se izbor ispitanika i prilagođavanje testovnog materijala.
3,4,5,6 mjesec	Tokom 3,4,5,6 –og mjeseca izvršit će se ispitivanje i sistematiziranje sakupljenih podataka
7,8 mjesec	Unos podataka i analiza gotovih rezultata.
9,10 mjesec 2022.	Tokom ovih mjeseci organizirat će se edukacije za stručno osoblje i roditelje i provodit radionice sa učenicima osnovnih i srednjih škola s ciljem smanjenja poremećaja u ponašanju među djecom i mladima, seminari za nastavnike, kojima će se izvršit edukacija stručnog osoblja vezano za identifikaciju i podršku učenicima sa poremećajima u ponašanju i adekvatne borbe, prepoznavanja i pružanja intervencija učenicima s problemima emocionalnim I ponašajnim I da znaju kome uputiti dijete ukoliko problem prevezilazi okvire odgojno obrazovnog stručnog rada u skoli.
11 mjesec 2022 godine	Tokom 11-og mjeseca izvršit će se ponovno testiranje učenika, u cilju što uspješnije evaluacije provedenih preventivnih radionica.
12. mjesec 2014.	Pisanje završnog izvještaja o rezultatima istraživanja Dostava izvještaja o realizaciji projekta Univerzitetu u Tuzli i FMON-u.

Uzorak ispitanika

Istraživanjem će biti obuhvaćena djeca koja pohađaju osnovnihi srednjih škola na području grada Tuzle, Sarajeva, Mostara, Lukavca, Doboju Istoka, Gradačca, Travnika, Bihaća, Tomislavgrada, Cazina, Livna, Bužima, Stoca. Ispitanici će biti uzrasta od 11 do 18 godina, oba spola.

Način provođenja ispitivanja i mjerni instrumenti

- Za potrebe istraživanja koristit ćemo dva anketna upitnika za kvantitativno i fokus grupe za kvalitativno istraživanje.
- Istraživanje će da se provede na stratificiranom uzorku, a unutar njega pristupamo jednostavnom slučajnom uzorkovanju kako bi izabrali razrede. Priroda problema u potpunosti opravdava uzorak ispitanika.
- Kao instrumenti za prikupljanje podataka o samoprocjeni ponašanja koristit ćemo upitnik - Skalu samoprocjene ponašanja mladih. Prevalencija i pojavni oblici poremećaja u ponašanju u populaciji djece i adolescenata ispitani će biti primjenom Ahenbahovog integriranog sistema procjene. Instrument mjeri adaptivno funkcionisanje, odnosno kompetencije i maladaptivno funkcionisanje, odnosno bihevioralne, emocionalne i socijalne probleme u dobi od 11 do 18 godina. Ponašanje se procjenjuje na 112 tvrdnji, a skala je Likertovog tipa od tri stepena. Za ispitivanje porodičnog funkcionisanja koristit ćemo posebno konstruisan anketni upitnik, koji sadrži pitanja koja procjenjuju porodično funkcionisanje(ekspresivnost).
- Za prikupljanje podataka o porodičnom funkcionisanju primjenit ćemo Skalu porodičnog okruženja, verzija za adolescente (Family Environment Scale – FES, Moos, Moos, 2009).

Metode obrade podataka

- U kvantitativnoj obradi podataka u dokazivanju metrijskih svojstava skala koristit ćemo *Cronbach alfa* koeficijent. U obradi podataka bit će korištene metode deskriptivne statistike, t-test, ANOVA, post hoc test i regresijska analiza. U okviru deskriptivne statistike izračunat ćemo osnovne pokazatelje, aritmetičku sredinu, mjere disperzije kao što su standardna devijacija, minimalna i maksimalna vrijednost obilježja raspon varijacije. Ispitivanje spolnih razlika u ispoljavanju vršnjačkog nasilja ispitane su t-testom za nezavisne uzorke. Ispitivanje jačine veze vršnjačkog nasilja i ispoljavanja poremećaja u ponašanju ispitano je Pirsonovim koeficijentom korelacije. Podaci koji se odnose na težinu poremećaja ponašanja prikazani su u obliku frekvencija. U cilju dokazivanja istraživačkih hipoteza primjenjene su metode analize varijanse – ANOVA i regresijska analiza.
- U kvalitativnom dijelu obrade podataka koristit ćemo ATLAS-ti

Očekivani rezultati istraživanja:

- Prilagodba mjernog instrumenta za rano otkrivanje osnovnoškolaca i srednjoškolaca sa poremećajima u ponašanju omogućilo bi njihovo pravovremeno uključivanje preventivne programe i programe tretmana. Neadekvatno tretirani poremećaji ponašanju u adolescenciji stvaraju psihološke, porodične, obrazovne i materijalne probleme za dijete, školu i roditelje. Školovanje im je kraće jer zbog loših ocjena teško prelaze u viši stupanj obrazovanja. Tim su povrijeđena i njihova prava. Česta je pojava i sukoba sa zakonom i ranog procesuiranja, što ostavlja trajne negativne šposljedice kako na maloljetnike, tako i na cjokupnu zajednicu. Omogućili bismo populaciji djece koja su žrtve nasilja adekvatnu zaštitu, a djeci koja su nailnici odovarajući tretman.
- Dobili bismo i detaljan uvid u stanje emocionalnih i poremećaja u ponašanju na području BiH i refleksiju istog na sveukupnu klimu u školi.
- Praktični doprinos istraživanja je usmjeren na podizanje svijesti o unapređenju programa prevencije poremećaja u ponašanju na području FBiH.
- Ovo istraživanje može poslužiti i kao polazna osnova za implementaciju i provođenje uspješnih preventivnih programa fokusiranih na djecu i mlade, a kojima je cilj prevencija i tretman poremećaja u ponašanju i sveukupno blagostanje i dobrobit za mentalno zdravlje adolescenata.
- Kao najznačajniji rezultat vidimo obezbjeđivanje samoodrživosti projekta, na način da će educirani stručni kadar moći prepoznati problem kod djeteta, pravovremeno djelovati, nastaviti sa provođenjem ključnih intervencija i usmjeriti djecu na individualni ili grupni rad pri institucijama zdravstva ili sistema socijalne zaštite, ukoliko stručni rad u školi ne može odgovoriti težini problema.

Finalni rezultat istraživanja:

- originalni naučni rad objavljen u referentnom časopisu koje prati, za tu naučnu oblast, relevantna međunarodna baza podataka – časopis obuhvaćen sa Web of Science)

Članovi tima

- Prof.dr.Lejla Kuralić-Ćišić, van.prof.-voditeljica
- Prof.dr.Meliha Bijedić, van prof.-istraživač
- Doc.dr.Adela Jahić, docent-istraživač
- Džana Sultanić, ass, vanjska saradnica-mlada istraživačica

Hvala vam na pažnji

lejlamar@gmail.com